

Фінанси, банківська справа і страхування

УДК 658.14/.17

Великих Ксенія Олександрівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування

Харківський національний університет

міського господарства імені О.М. Бекетова

Великих Ксения Александровна

кандидат экономических наук,

доцент кафедры менеджмента и публичного администрирования

Харьковский национальный университет

городского хозяйства имени А.Н. Бекетова

Velykykh Kseniia

Candidate of Economics Science, Associate Professor of the

Department of Management and Public Administration

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
ПІДПРИЄМСТВА**

**ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ
РЕСУРСАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ**

**MODALITIES ASPECTS OF ENTERPRISE FINANCIAL RESOURCES
MANAGEMENT**

Анотація. Стаття присвячена питанням управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарської діяльності. Визначено поняття фінансових ресурсів шляхом аналізу теоретичних підходів різних авторів. Поняття фінансових ресурсів є комплексним та багатофакторним, що визначає додаткові особливості процесів управління фінансовими

ресурсами, потребує системного підходу до реалізації управлінських механізмів та процесів управління. Надано авторське визначення поняттю управління фінансовими ресурсами, засноване на концепціях системності та комплексного підходу до структуризації, функціонального призначення, механізмів управління та управлінських процесів, стратегічного орієнтування поняття управління фінансовими ресурсами. Проаналізовано групи класифікацій фінансових ресурсів. Визначено, що доцільно розглядати окремо процеси управління для внутрішніх та зовнішніх ресурсів, власних та залучених фінансових ресурсів, адже вони відрізняються не лише способом акумулювання фінансових ресурсів, але і особливостями їх використання, фінансового обліку тощо. Було визначено методи управління фінансовими ресурсами, акумулюванні у групи: підвищення прибутковості, управління позиками, прогресивні методи, що тісно пов'язані із інвестиційною привабливістю підприємства. Кожен метод був охарактеризований з точки зору механізмів його практичної реалізації. Визначено алгоритм побудови системи управління фінансовими ресурсами підприємства, що базується на процесах виявлення проблеми, аналізу та пошуку шляхів її рішення, контролю результатів та визначення перспектив корегування управлінських процесів в подальшому. Реалізація даного алгоритму дозволяє не лише впроваджувати управлінські механізми, але і здійснювати подальший контроль їх результативності та вносити корегуючі впливи у систему управління фінансовими ресурсами на підприємстві.

Ключові слова: управління, фінансові ресурси, методи управління, алгоритм, класифікація.

Анотація. Стаття посвячена вопросам управления финансовыми ресурсами субъектов хозяйственной деятельности. Определено понятие финансовых ресурсов путем анализа теоретических подходов разных

авторов. Понятие финансовых ресурсов является комплексным и многофакторным, что определяет дополнительные особенности процессов управления финансовыми ресурсами, требует системного подхода к реализации управленческих механизмов и процессов управления. Разработано авторское определение понятия управления финансовыми ресурсами, основанное на концепциях системности и комплексного подхода к структуризации, функциональному назначению, механизмов управления и управленческих процессов, стратегического ориентирования понятия управления финансовыми ресурсами. Проанализированы группы классификаций финансовых ресурсов. Определено, что целесообразно рассматривать отдельно процессы управления для внутренних и внешних ресурсов, собственных и привлеченных финансовых ресурсов, ведь они отличаются не только способом аккумулирования финансовых ресурсов, но и особенностями их использования, финансового учета и тому подобное. Были определены методы управления финансовыми ресурсами, аккумулированные в группы: повышение прибыльности, управление займами, прогрессивные методы, которые тесно связаны с инвестиционной привлекательностью предприятия. Каждый метод был охарактеризован с точки зрения механизмов его практической реализации. Определен алгоритм построения системы управления финансовыми ресурсами предприятия, основанный на процессах выявления проблемы, анализа и поиска путей ее решения, контроля результатов и определение перспектив корректировки управленческих процессов в дальнейшем. Реализация данного алгоритма позволяет не только внедрять управленческие механизмы, но и осуществлять последующий контроль их результативности и вносить корректирующие воздействия в систему управления финансовыми ресурсами на предприятии.

Ключевые слова: *управление, финансовые ресурсы, методы управления, алгоритмы, классификация.*

Summary. *The article is devoted to the management of financial resources of business entities. The concept of financial resources is determined by analyzing the theoretical approaches of various authors. The concept of financial resources is complex and multifactorial, which determines additional features of financial resource management processes, requires a systematic approach to the implementation of management mechanisms and management processes. The author's definition of the concept of financial resources management is developed, based on the concepts of systematic nature and an integrated approach to structuring, functional purpose, management mechanisms and management processes, strategic orientation of the concept of financial resources management. The groups of classifications of financial resources are analyzed. It was determined that it is advisable to consider separately management processes for internal and external resources, own and attracted financial resources, because they differ not only in the way of accumulating financial resources, but also in the features of their use, financial accounting and the like. The methods of managing financial resources accumulated in the groups were identified: increasing profitability, managing loans, progressive methods that are closely related to the investment attractiveness of the enterprise. Each method was characterized in terms of the mechanisms of its practical implementation. An algorithm for constructing a financial management system for an enterprise based on the processes of identifying a problem, analyzing and finding ways to solve it, monitoring results and identifying prospects for adjusting management processes in the future has been determined. The implementation of this algorithm allows not only to introduce management mechanisms, but also to carry out subsequent monitoring of their effectiveness and to introduce corrective actions in the financial resources management system at the enterprise.*

Key words: *management, financial resources, management methods, algorithms, classification*

Постановка проблеми. Суб'єкти господарської діяльності є складними фінансово-економічними системами, управління якими має охоплювати комплекс механізмів щодо оцінки, аналізу, планування, організації та контролю різних функцій, що реалізуються підприємством з метою забезпечення якісного зростання кількісних показників діяльності. Дана система функціонує в умовах високого впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на її роботу, що суттєво ускладнює процеси планування та моделювання фінансово-економічних результатів. В умовах нестабільності зовнішнього середовища складність управлінських процесів, пов'язаних із фінансовою складовою, значно зростає. Отже, пошук шляхів ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах глобальних викликів та трансформацій має високе практичне та науково-теоретичне значення.

Аналіз останніх публікацій. Актуальність теми дослідження визначила увагу авторів до даної проблематики. Питаннями управління фінансовими ресурсами займалися у своїх дослідженнях такі науковці, як О.Д. Василик [1], В.М. Опарін [2], Ю.Л. Куліченко [3], О.Ю. Леось, І.С. Коваль [4], Н.А. Волкова [5], І.В. Рудченко [6], О.М. Мельник [7].

Мета та завдання дослідження. Метою даної статті є визначення шляхів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства. Для досягнення мети дослідження поставлено наступні завдання:

- теоретично обґрунтувати визначення поняття фінансові ресурси та управління фінансовими ресурсами,
- проаналізувати види класифікацій фінансових ресурсів,
- визначити методи управління фінансовими ресурсами,
- надати алгоритм реалізації управлінських функцій при використанні фінансових ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Фінансове управління є одним із ключових факторів результативності підприємницької діяльності, елементом системи управління підприємством, що визначає його стратегічні перспективи та потенційні можливості. Фінансові ресурси є основою забезпечення операційних процесів, маркетингової діяльності, основою формування інвестиційної привабливості, людського та інтелектуального капіталу підприємства.

Фінансові ресурси формуються в процесі створення статутного фонду до початку безпосередньої діяльності підприємства у формі грошових коштів, інвестованих у господарську діяльність економічного суб'єкту [1].

Представимо аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «фінансові ресурси», за результатами акумулювання досліджень вітчизняних авторів, присвячених управлінню фінансовими ресурсами – табл. 1

Таблиця 1

Аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «фінансові ресурси»

Автор	Визначення	Підхід орієнтований
Василюк О.Д.	«сукупність фондів, які беруть участь у забезпеченні діяльності суб'єктів і здійснюють обіг у грошовій формі» [2]	на структуру фінансових ресурсів
Опарін В.М.	«кошти, що перебувають в розпорядженні підприємств і призначені для виконання ними певних фінансових зобов'язань» [3]	На виконання зобов'язань підприємства
Куліченко Ю.Л., Леось О.Ю., Коваль І.С.	сукупність доходів, відрахувань та надходжень, що перебувають у розпорядженні підприємств, організацій та держави і спрямовуються на задоволення суспільних потреб з метою розширення виробництва і зростання матеріального добробуту суспільства [4]	На виконання суспільних потреб та матеріального добробуту
Волкова Н.А.	«грошові фонди фінансової системи, які створюються в результаті економічної та фінансової діяльності в процесі створення та розподілу валового національного продукту за певний період і використовуються для	на функціональну складову фінансових ресурсів

	забезпечення безперервного функціонування та розвитку народного господарства» [5]	
Рудченко І.В.	«частина грошових коштів у формі доходів і зовнішніх надходжень, які є в розпорядженні підприємства і спрямовані на виконання фінансових зобов'язань і здійснення витрат, розвиток виробництва, створення резервів тощо» [6]	на виконання фінансових зобов'язань
Мельник О.М.	«грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу й перерозподілу національного багатства, сукупного суспільного продукту та національного доходу і використовуються у статутних цілях підприємств» [7]	на цільове призначення

В результаті проведеного аналізу визначено, що структуру фінансових ресурсів складає сукупність грошових коштів, які знаходяться у межах аналізованої економічної системи. Як економічну систему для визначення процесів управління фінансовими ресурсами можна обрати як рівень окремих домогосподарств чи суб'єктів господарської діяльності - підприємств різної форми власності, так і розглядати фінансові ресурси на мезоекономічному та макроекономічному рівнях – муніципалітетів, регіонів чи територій, держав, міжнародних інституцій. Основна мета формування та використання фінансових ресурсів полягає у розширеному відтворенні виробництва та забезпеченні фінансових зобов'язань суб'єктів економічної діяльності [8].

Доцільно зазначати, що фінансові ресурси можуть бути поділені на дві групи: власні (сформовані за рахунок власних надходжень – статутний, додатковий, резервний капітали або нерозподілений прибуток), а також залучені (ресурси, що перебувають у тимчасовому користуванні – кредити, позики та різні форми зобов'язань підприємства) [9].

Також, можна виділити підгрупи фінансових ресурсів – зовнішні, що залучені, та внутрішні. Прикладами зовнішніх ресурсів можуть бути акціонерний капітал, кредити, облігаційні займи тощо. Прикладами

внутрішніх визначимо реінвестований прибуток, рефінансована дебіторську заборгованість тощо [10].

Для забезпечення ефективної системи управління фінансовими ресурсами доцільно розглянути комплексні механізми, спрямовані на забезпечення максимізації реалізації функцій, що виконують фінансові ресурси у економічній системі. Надамо теоретичне визначення поняттю управління фінансовими ресурсами, проаналізувавши ряд підходів до даного визначення – рис. 1.

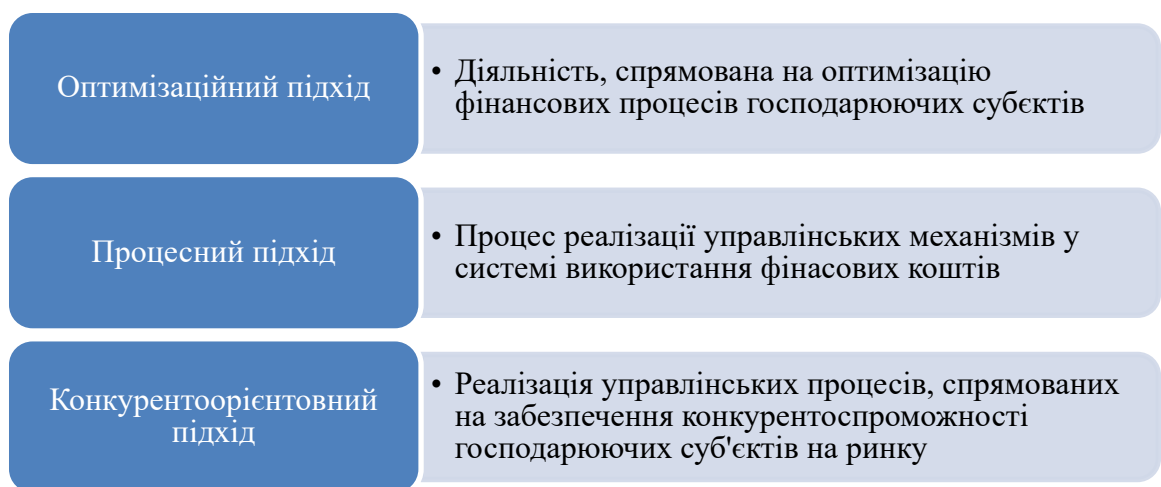

Рис. 1. Підходи до визначення поняття «управління фінансовими ресурсами»
[2; 4; 7; 11; 12]

У статті пропонується системний підхід до визначення поняття управління фінансовими ресурсами. Отже, управління фінансовими ресурсами – це система управлінських механізмів, застосованих для реалізації функції планування, організації, моніторингу та контролю, регулювання фінансових ресурсів з метою забезпечення стратегічних цілей розвитку господарюючого суб'єкту та забезпечення його конкурентних переваг на ринку.

Основними завдання управління фінансовими ресурсами є наступні:

- забезпечення конкурентоспроможності,
- збільшення ринкової частки та нарощування ринків збуту,
- нарощування та максимізації реалізації потенціалу підприємства,

- зростання виробничих показників,
- збільшення прибутковості та рентабельності підприємства,
- раціоналізація витрат та інші показники фінансової діяльності.

Пропонується використовувати наступну схему управління фінансовими ресурсами для суб'єктів господарської діяльності – рис. 2

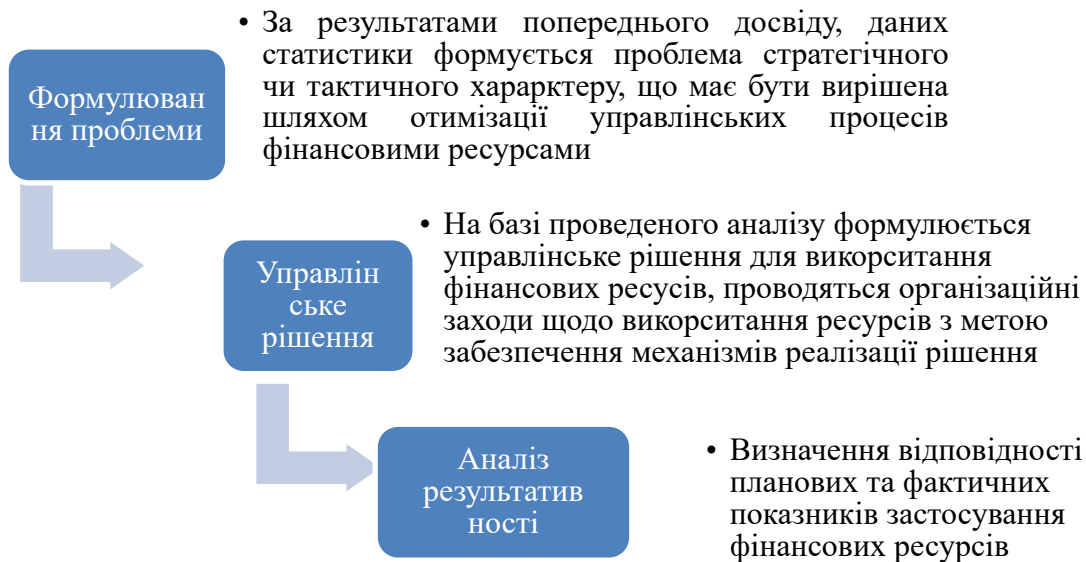

Рис. 2. Етапи реалізації процесів управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарської діяльності [13]

Після реалізації всіх етапів управління фінансовими ресурсами шляхом проведення аналізу ефективності управлінських дій доцільно провести корегуючі дії для забезпечення більш ефективного управління в майбутній перспективі. Важливим елементом системи управління фінансовими ресурсами підприємства є методи управління, адже від вибору безпосередньо метода управління залежить основа формування ефективної системи управління фінансовими ресурсами. Розглянемо більш детально методи управління фінансовими ресурсами – рис. 3

Збільшення власного капіталу	Збільшення позичкового капіталу	Прогресивні методи
<ul style="list-style-type: none">• поповнення статутного капіталу внесками від засновників та акціонерів• зростання прибутку• надання податкових пільг від фіскальних органів• безоплатна фінансова допомога	<ul style="list-style-type: none">• банківські кредити• товарні кредити• фінансова допомога на зворотній основі	<ul style="list-style-type: none">• робота з цінними паперами та акціями• депозитарні розсилки

Рис. 3. Методи управління фінансовими ресурсами

Таким чином, за результатами проведеного аналізу можна визначити наступний алгоритм реалізації механізмів управління фінансовими ресурсами підприємства:

- формулювання проблемних аспектів управління підприємством, визначення цілей стратегічного характеру, формулювання завдань управління фінансовими ресурсами,

- пошук шляхів вирішення проблем управління шляхом встановлення критеріїв оптимізації управлінських процесів, прийняття рішення щодо виділення фінансових ресурсів на заплановані заходи, прогнозування результативності використання фінансових ресурсів через кількісні критерії оцінки,

- прийняття управлінського рішення,

- реалізація управлінських механізмів для досягнення встановлених критеріїв,

- оцінка результативності прийняття управлінського рішення, шляхом аналізу критеріїв, визначення реалізації завдань та прогнозування досяжності стратегічних цілей.

Висновки. Таким чином, у результаті проведеного дослідження було акумульовано теоретичні підходи до визначення поняття «фінансові ресурси» та «управління фінансовими ресурсами». Управління фінансовими ресурсами автором визначається як система управлінських

механізмів з метою реалізації функції планування, організації, моніторингу та контролю, регулювання фінансових ресурсів з метою забезпечення стратегічних цілей розвитку господарюючого суб'єкту та забезпечення його конкурентних переваг на ринку. У статті визначено основні завдання управління фінансовими ресурсами, що доцільно визначати з точки зору підвищення конкурентоспроможності, прибутковості, рентабельності та інших фінансово-економічних показників. Аналіз методів управління фінансовими ресурсами дозволив виділити три групи: збільшення власного, позичкового капіталу та прогресивні методи. В результаті аналізу даних методів запропоновано алгоритм реалізації управлінських функцій у сфері використання фінансових ресурсів підприємства.

Література

1. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник / О.Д. Василик. К.: Вид-во НІОС, 2000. 416 с.
2. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення / В.М. Опарін // Вісник НБУ. 2000. №5. С. 11.
3. Куліченко Ю.Л. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація / Ю.Л. Куліченко // Молодіжний вісник УАБС НБУ. Серія «Економічні науки». 2013. № 4. URL: [http://bulletin.uabs.edu.ua/.](http://bulletin.uabs.edu.ua/)
4. Леось О.Ю., Коваль І.С. Механізми формування фінансових ресурсів підприємств / О.Ю. Леось, І.С. Коваль. URL: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe
5. Волкова Н.А. Аналітична оцінка оптимізації фінансових ресурсів / Н.А. Волкова. URL : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/>
6. Рудченко І.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства / І.В. Рудченко. URL: http://www.bsfa.edu.ua/files/konf/23022013/teza_litovska.pdf

7. Мельник О.М. Економічний зміст фінансових ресурсів підприємства / О. М. Мельник // Вісник ЖДТУ. 2010. №2 (52). С. 350-354.
8. Ареф'єва О.В. Реструктуризація системи управління фінансовими ресурсами підприємства / О. В. Ареф'єва // Актуальні проблеми економіки. 2001. № 11-12. С. 17-26.
9. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент підприємств / Н.М. Давиденко // Фінанси України. 2004. № 6. С. 90-95.
10. Безбородова Т.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства // Держава та регіони. 2006.
11. Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування / Н. Шевчук // Ринок цінних паперів України. 2004. № 5-6. С. 39-44.
12. Єрмошкіна О.В. Концептуальна модель та механізм управління фінансовими потоками підприємства / О.В. Єрмошкіна // Економічний простір. 2008. № 17. С. 182-184.
13. Тридід О.М. Фінансова архітектоніка як узагальнювала характеристика організації взаємодії фінансових потоків / О.М. Тридід, Г.М. Азаренкова // Вісник університету банківської справи Національного банку України. 2009. № 1(4). С. 7-11.

References

1. Vasy`ly`k O.D. Teoriya finansiv: Pidruchny`k / O.D. Vasy`ly`k. K.: Vy`d-vo NIOS, 2000. 416 s.
2. Oparin V.M. Finansovi resursy`: problemy` vy`znachennya ta rozmishhennya / V.M. Oparin // Visny`k NBU. 2000. #5. S. 11.
3. Kulichenko Yu.L. Finansovi resursy` pidpry`yemstva ta yix opty`mizaciya / Yu.L. Kulichenko // Molodizhny`j visny`k UABS NBU. Seriya «Ekonomichni nauky`». 2013. # 4. URL: <http://bulletin.uabs.edu.ua/>.

4. Leos` O.Yu., Koval` I.S. Mexanizmy` formuvannya finansovy`x resursiv pidpry`yemstv / O.Yu. Leos`, I.S. Koval`. URL: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe
5. Volkova N.A. Analit`chna ocinka opty`mizaciyi finansovy`x resursiv / N.A. Volkova. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/>.
6. Rudchenko I.V. Udoskonalennya mexanizmu upravlinnya finansovy`my` resursamy` pidpry`yemstva / I.V. Rudchenko. URL: http://www.bsfa.edu.ua/files/konf/23022013/teza_litovska.pdf.
7. Mel`ny`k O.M. Ekonomichny`j zmist finansovy`x resursiv pidpry`yemstva / O. M.Mel`ny`k // Visny`k ZhDTU. 2010. #2 (52). S. 350-354.
8. Aref`yeva O.V. Restruktury`zaciya sy`stemy` upravlinnya finansovy`my` resursamy` pidpry`yemstva / O.V. Aref`yeva // Aktual`ni problemy` ekonomiky`. 2001. # 11-12. S. 17-26.
9. Davy`denko N.M. Finansovy`j menedzhment pidpry`yemstv / N.M. Davy`denko // Finansy` Ukrayiny`. 2004. # 6. S. 90-95.
10. Bezborodova T.V. Udoskonalennya mexanizmu upravlinnya finansovy`my` resursamy` pidpry`yemstva // Derzhava ta regiony`. 2006.
11. Shevchuk N. Kapital pidpry`yemstva: formuvannya ta efekty`vnist` funkcionuvannya / N. Shevchuk // Ry`nok cinny`x paperiv Ukrayiny`. 2004. # 5-6. S. 39-44.
12. Yermoshkina O.V. Konceptual`na model` ta mexanizm upravlinnya finansovy`my` potokamy` pidpry`yemstva / O.V. Yermoshkina // Ekonomichny`j prostir. 2008. # 17. S. 182-184.
13. Try`did O.M. Finansova arxitektonika yak uzagal`nyuvala xaraktery`sty`ka organizaciyi vzayemodiyi finansovy`x potokiv / O.M. Try`did, G.M. Azarenkova // Visny`k universy`tetu bankivs`koyi spravy` Nacional`nogo banku Ukrayiny`. 2009. # 1(4). S. 7-11.